

**ИЗВЕШТАЈ О ОБИМУ И САДРЖАЈУ
ИЗВЕШТАЈА О ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ
СРЕДИНУ**

**нацрта Програма прекограничне сарадње 2021–2027.,
суфинансираних у оквиру Инструмента за претприступну помоћ,
између Републике Бугарске и Републике Србије, и Територијалне
стратегије за интегрисане мере**

(према члану 19а. Правилника о условима за спровођење процене
утицаја на животну средину планова и програма и члану 86. став 3.
Закона о заштити животне средине)

Наручилац: Министарство за регионални развој и јавне радове

2021.

САДРЖАЈ

I.	УВОД	5
II.	КОНТАКТ ИНФОРМАЦИЈЕ НАРУЧИОЦА ИЗВЕШТАЈА.....	6
1.	<i>Назив, седиште и матични број правног лица.....</i>	6
2.	<i>Пуна поштанска адреса</i>	6
3.	<i>Број телефона, број факса, адреса електронске поште.....</i>	6
III.	ИЗВЕШТАЈ О ОБИМУ И САДРЖАЈУ ИЗВЕШТАЈА О ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ.....	7
1.	<i>Опис садржаја главних циљева ППС и ТСИМ и повезаност са другим релевантним плановима и програмима.....</i>	7
1.1.	<i>Разлози за развој ППС и ТСИМ.....</i>	7
1.2.	<i>Главни циљеви и одредбе ППС и ТСИМ.....</i>	8
1.3.	<i>Алтернативе за ППС и ТСИМ.....</i>	16
1.4.	<i>Однос ППС и ТСИМ са другим релевантним плановима, програмима и стратегијама.....</i>	16
2.	<i>Тренутно стање животне средине и могући развој ситуације без ППС и ТСИМ.....</i>	19
2.1.	<i>Тренутно стање животне средине.....</i>	19
2.2.	<i>Могући развој животне средине без примене ППС и ТСИМ.....</i>	29
3.	<i>Карактеристике животне средине за подручја на која ће примена ППС и ТСИМ вероватно имати значајан утицај.....</i>	29
4.	<i>Постојећи еколошки проблеми животне средине идентификовани на различитим нивоима у вези са ППС и ТСИМ, укључујући оне који се односе на подручја од посебног еколошког значаја, попут заштићених подручја према Закону о биолошкој разноврсности.....</i>	29
5.	<i>Циљеви заштите животне средине на националном и међународном нивоу релевантни за ППС и ТСИМ и начин на који су ти циљеви и сви аспекти заштите животне средине узети у обзир у припреми програма и стратегије.....</i>	30
6.	<i>Могући значајни утицаји на животну средину и здравље људи, укључујући и прекогранични утицај на животну средину у другим земљама.....</i>	30
7.	<i>Предвиђене мере за спречавање, смањење и компензацију што је могуће више штетних ефеката примене ППС и ТСИМ на животну средину и здравље.....</i>	31
8.	<i>Разлози за избор разматраних алтернатива.....</i>	31
9.	<i>Методe спровођења процене утицаја на животну средину, коришћена нормативна основа и документи, и потешкоће у прикупљању потребних информација.....</i>	31
10.	<i>Мере контроле током имплементације ППС и ТСИМ</i>	36
11.	<i>Закључак процене утицаја на животну средину.....</i>	36

<i>12. Подаци о резултатима спроведених консултација у процесу припреме ППС и ТСИМ и спровођењу процене утицаја.....</i>	<i>36</i>
<i>13. Нетехнички резиме процене утицаја на животну средину.....</i>	<i>36</i>
<i>14. Прилози Извештају о процени утицаја на животну средину.....</i>	<i>36</i>

ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА

BOD₅	Биолошка потреба за кисеоником – кисеоник потрошен по литру узорка на константној температури од 20 степени Целзијуса током периода инкубације од 5 дана
BC	Гранични контролни пункт
EAR	Извештај о процени утицаја на животну средину
EA	Процена утицаја на животну средину (Стратешка процена утицаја на животну средину у смислу Директиве 2001/42)
ICT	Информационо-комуникационе технологије
ISO	ИНТЕРРЕГ специфични циљ
AQ	Квалитет ваздуха
MSME	Микро, мала и средња предузећа
MoEW	Министарство животне средине и вода
MRDPW	Министарство за регионални развој и јавне радове
SME	Мала и средња предузећа
Ordinance on EA	Правилник о условима и одредбама за процену утицаја на животну средину планова и програма
NA	Национална тело
NGOs	Невладине организације
EIA	Процена утицаја на животну средину
PAH	Полициклични ароматични угљоводоници
PM	Програм мера
СВСР	Програм прекограничне сарадње
RBMP	План управљања речним сливом
FRMP	План управљања ризицима од поплава
MA	Управљачко тело
FDP/ PM	Фине честице прашине

I. УВОД

Извештај о обиму и садржају Извештаја о процени утицаја на животну средину о нацртима Програма прекограничне сарадње 2021–2027, суфинансираних у оквиру Инструмента за претприступну помоћ, између Републике Бугарске и Републике Србије, и Територијалне стратегије за интегрисане мере је припремљен у оквиру поступка процене утицаја на животну средину, у складу са захтевима чл. 19а Правилника о условима и одредбама за спровођење процене утицаја на животну средину планова и програма. Извештај о обиму и садржају је у складу са упутствима из писма Министарства животне средине и вода са реф. бр. 04-00-1849/23.07.2021, којим је министар животне средине и вода одлучио да изврши обавезну процену утицаја на животну средину нацрта Програма прекограничне сарадње и Територијалне стратегије за интегрисане мере.

Сврха овог Извештаја о обиму и садржају Извештаја о процени утицаја на животну средину је да предложи обим и садржај Извештаја о процени утицаја на животну средину, на основу којих заинтересоване стране могу дати предлоге, коментаре и препоруке. Добијена мишљења ће се рефлектовати / имплементирати током припреме Извештаја о процени утицаја на животну средину, што ће осигурати постизање циљева процедура везаних за утицај на животну средину у виду интеграције питања животне средине у нацрт програма и стратегије и заштиту животне средине и здравља људи током њихове имплементације.

Према чл. 19, пар. 1, пар. 3 и пар. 4 Правилника о условима и одредбама за процену утицаја на животну средину планова и програма, током различитих фаза припреме Програма прекограничне сарадње и Територијалне стратегије за интегрисане мере као и Процене утицаја на животну средину, наручилац треба да се консултује са јавношћу, заинтересованим странама и трећим странама на које имплементација програма и стратегије може утицати, како би добио њихова мишљења и коментаре, поступио у складу са њима, а према *шеми консултација*, која је припремљена као посебан документ.

На територији Републике Бугарске, **Извештај о обиму и садржају извештаја о процени утицаја на животну средину** се доставља на консултације од стране Министарства за регионални развој и јавне радове *Министарству животне средине и вода* – према чл. 19а, тачка 1 Правилника о условима и одредбама за процену утицаја на животну средину планова и програма, *Министарству здравља* – према чл. 19а, тачка 2 Правилника о условима и одредбама за процену утицаја на животну средину планова и програма и *јавности, другим заинтересованим телима и трећим странама идентификованим у шеми консултација* - према чл. 19а, тачка 3 Правилника о условима и одредбама за процену утицаја на животну средину планова и програма.

Извештај о обиму и садржају Извештаја о процени утицаја на животну средину треба да достави Министарство за регионални развој и јавне радове, у својству Управљачког тела програма, Националном телу за Програм прекограничне сарадње и Територијалну стратегију за интегрисане мере – Министарству за европске интеграције Републике Србије ради спровођења консултација о програму и стратегији у партнерској земљи.

II. КОНТАКТ ИНФОРМАЦИЈЕ НАРУЧИОЦА ИЗВЕШТАЈА

1. Назив, седиште и јединствени матични број правног лица

Министарство за регионални развој и јавне радове

2. Пуна поштанска адреса

„Св. Кирила и Методија” 17–19, Софија; поштански број: 1000

3. Број телефона, број факса, адреса електронске поште

Контакт особа: Десислава Георгијева – Директор Директората за територијалну сарадњу

Телефон: +3592/9405 488

Електронска пошта: D.G.Georgieva@mrrb.government.bg

III. ИЗВЕШТАЈ О ОБИМУ И САДРЖАЈУ ИЗВЕШТАЈА О ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Задатак одређивања обима и садржаја Извештаја о процени утицаја на животну средину је припремљен у складу са захтевима чл. 86, пар. 3 Закона о заштити животне средине и упутствима из дописа Министарства животне средине и вода број 04-001849/23.07.2021.

Извештај о процени утицаја на животну средину биће припремљен по следећој структури, обиму и садржају:

1. Опис садржаја главних циљева Програма прекограничне сарадње (ППС) и Територијалне стратегије за интегрисане мере (ТСИМ) и повезаност са другим релевантним плановима и програмима

1.1. Разлози за развој ППС и ТСИМ

Развој програма прекограничне сарадње првенствено се заснива на Уредби (ЕУ) 2021/1060 Европског парламента и Савета од 24. јуна 2021. којом се утврђују заједничке одредбе о Европском фонду за регионални развој, Европском социјалном фонду плус, Кохезионом фонду, Фонду за праведну транзицију и Европском фонду за поморство, рибарство и аквакултуру и финансијским правилима за исте и за Фонд за азил, миграције и интеграције, Фонд за унутрашњу безбедност и Инструмент за финансијску подршку управљању границама и визној политици (**Општа Уредба**) и Уредбу (ЕУ) 2021/1059 Европског парламента и Савета од 24. јуна 2021. о посебним одредбама за Циљ европске територијалне сарадње (Интеррег) подржаној од стране Европског фонда за регионални развој и инструмената спољног финансирања (**Уредба Интеррег**).

На националном нивоу водећи документи за припрему програма су:

- Нацрт **Споразума о партнерству** који садржи листу програма Интеррега;
- **Одлука бр. 196 Савета министара од 11. априла 2019. о одобрењу Анализе друштвено-економског развоја Бугарске 2007–2017. за утврђивање националних приоритета за период 2021–2027., о листи циљева политика које треба подржати током програмског периода 2021–2027., и списак програма и водећих агенција за њихов развој**, где је Министарство за регионални развој и јавне радове одређено као водећа агенција за развој програма у оквиру европских ИНТЕРРЕГ програма територијалне сарадње, 2021–2027.;
- **Уредба Савета министара бр. 142 од 2019. за развој стратешких и програмских докумената Републике Бугарске за управљање средствима из ЕУ за програмски период 2021–2027.**

Програм прекограничне сарадње и Територијална стратегија за интегрисане мере се финансира од стране Европске уније средствима из Инструмента претприступне помоћи.

Министарство за регионални развој и јавне радове је Управљачко тело у оквиру билатералних Интеррег програма за прекограничну сарадњу између Републике Бугарске и Републике Србије, Републике Турске и Републике Северне Македоније.

1.2. Главни циљеви и одредбе ППС и ТСИМ

А. Програм прекограничне сарадње 2021–2027. између Републике Бугарске и Републике Србије има следећи географски опсег:

- Република Бугарска – 6 области „NUTS III”: Видин, Монтана, Враца, Софија, Перник, Ђустендил
- Република Србија – 7 округа „NUTS III”: Борски, Зајечарски, Нишавски, Пиротски, Топлички, Јабланички, Пчињски

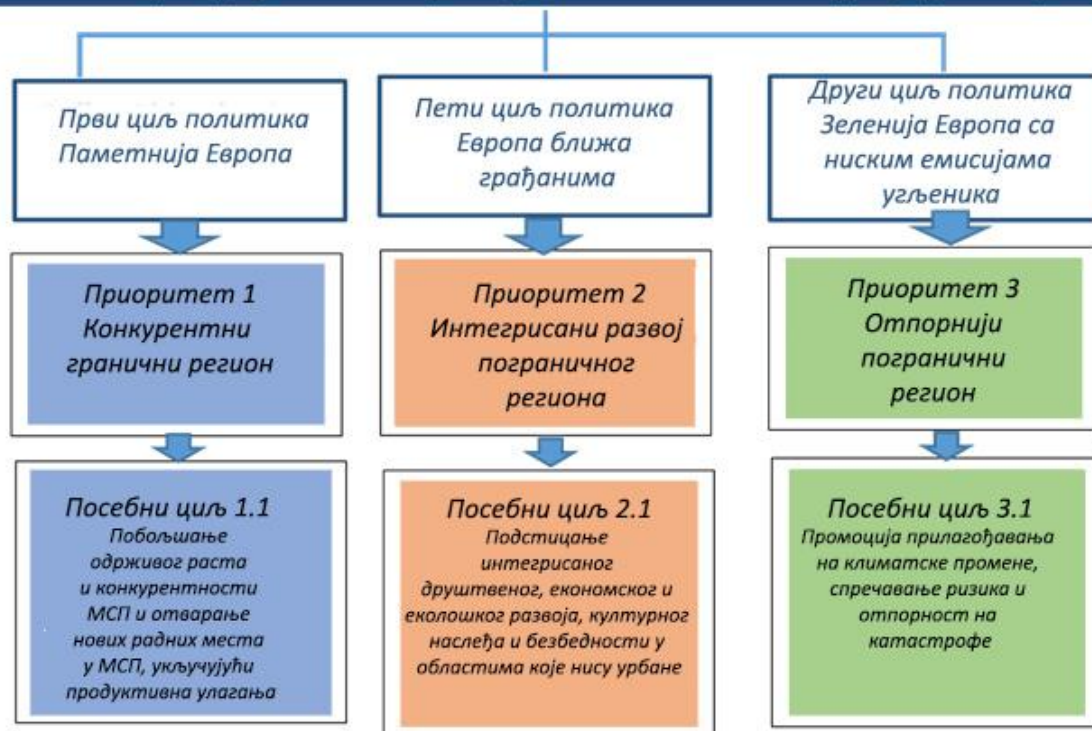

Слика бр. 1.2-1 Територијални опсег ППС 2021–2027 између Републике Бугарске и Републике Србије

Програм има следеће **Опште циљеве, Циљеве политика** (из Предлога Опште уредбе) и **сродне Приоритете, Посебне циљеве и Активности / инвестиције које треба подржати:**

ОПШТИ ЦИЉ:

Јачање територијалне кохезије пограничне области између Бугарске и Србије

Слика бр. 1.2-2 Тематска концентрација Програма прекограничне сарадње 2021–2027. између Републике Бугарске и Републике Србије

Садржај Приоритета је следећи:

Приоритет 1: Конкурентни гранични регион

Први циљ политика Паметнија Европа

Посебни циљ 1.1: „Побољшање одрживог раста и конкурентности МСП и отварање нових радних места у МСП, укључујући продуктивна улагања”

Врсте активности / улагања које треба подржати:

- Улагања у постојећа предузећа укључујући, али без ограничења, улагања у зграде, куповину опреме и технологије, грађевинске радове, модернизацију инфраструктуре, комуникационих мрежа итд.;
- Инвестиције за оснивање нових предузећа укључујући, али не ограничавајући се на улагања у зграде, опрему и системе и трошкове зарада произашле из отварања нових радних места као резултат почетног улагања;
- Улагања у развој нових производа / услуга укључујући, али без ограничења, истраживање развоја производа, осигурање патената, куповину ауторских права, куповину специјализоване опреме, ИК технологије, инсталације, возила итд.;
- Улагања усмерена на повећање запослености у постојећем предузећу;

Пројектни задатак за утврђивање обима и садржаја Извештаја о процени утицаја на животну средину пројеката Програма прекограничне сарадње 2021–2027., суфинансираних у оквиру Инструмента за предприсутну помоћ, између Републике Бугарске и Републике Србије, и Територијалне стратегије за интегрисане мере

- Технолошке и / или организационе инвестиције усмерене на смањење трошкова производње / пружања услуга и било које друге инвестиције које воде ка повећању конкурентности предузећа укључујући, али не ограничавајући се на куповину специјализоване опреме и технологија, система за мониторинг; куповина ИКТ опреме, обука и трансфер знања, виртуелни пословни центри, решења за е-трговину, могућности за електронско плаћање итд.;
- Инвестиције усмерене на повећање производних капацитета и / или обезбеђивање стабилних минималних производних прагова (количина) чиме ће се предузећу омогућити приступ већим тржиштима;
- Инвестиције усмерене на управљање квалитетом ради побољшања квалитета производа / услуге, укључујући, али не ограничавајући се на побољшања у дизајну производа / услуге, побољшања у постпродајним услугама купаца, побољшања гаранције производа, мере корпоративне одговорности, укупне системе управљања квалитетом, и било који други аспект који дефинише укупни ниво квалитета производа/услуге, укључујући „брендерање производа као „еколошко” или „традиционално”;
- Инвестиције усмерене на приступ новим тржиштима или тржишним сегментима укључујући, али не ограничавајући се на, маркетиншке студије, технологије на даљину, „организациону сарадњу” и заједничке пословне шеме са другим предузећима, изложбене хале предузећа приликом оснивања компаније, итд.;
- Улагања у маркетинг и промоцију, учешће на међународним сајмовима, изложбама и другим промотивним догађајима, консултације и информативне услуге, укључујући е-маркетинг, комуникацију са клијентима, итд.

Циљне групе

Микро, мала и средња предузећа, запослени, незапослени

Корисници:

Микро, мала и средња предузећа

Приоритет 2: Интегрисани развој пограничног региона

Пети циљ политика: „Европа ближа грађанима”

Посебни циљ 2.1: „Подстицање интегрисаног друштвеног, економског и еколошког развоја, културног наслеђа и безбедности у областима које нису урбане”

Приоритет 2, за имплементацију *Петог циља политика* „Европа ближа грађанима”, предвиђа развој **Територијалне стратегије за интегрисане мере (ТСИМ)**, за успостављање мера (идентификоване прихватљиве активности подршке у оквиру програма) за посебне територијалне потребе.

Пројектни задатак за утврђивање обима и садржаја Извештаја о процени утицаја на животну средину пројеката Програма прекограничне сарадње 2021–2027., суфинансираних у оквиру Инструмента за предприсупну помоћ, између Републике Бугарске и Републике Србије, и Територијалне стратегије за интегрисане мере

Интегрисани приступ за задовољавање / решавање потреба и потенцијала територије у ТСИМ-у се манифестује у три главна аспекта:

- територија дефинисана на основу постизања одрживих резултата у смислу заједничких потреба и развојних потенцијала;
- учешће широког спектра партнера у читавом процесу припреме, дискусије, усвајања и спровођења стратегије;
- креирани пакет међусобно повезаних и комплементарних (интегрисаних) мера, заснован на блиској координацији различитих јавних политика према локалним специфичностима, задовољавању локалних потреба и развојних потенцијала које ће донети заједничку корист партнерима и региону.

ТСИМ ће одредити приоритете за неке пројекте / акције / активности у односу на неке друге – описани су у наставку у опису ТСИМ-а.

Циљне групе:

Цивилно друштво, локална / регионална тела и органи управе, регионалне структуре централне власти, невладине организације, организације за истраживање и развој, академске и институције за обуку, социјалне институције, мала и средња предузећа, становници, туристи.

Корисници:

Корисници ће бити познати у каснијој фази, али генерално се ради о локалним / регионалним телима и органима управе, регионалним структурама централне власти, невладиним организацијама, академским установама и установама за обуку, друштвеним институцијама, малим и средњим предузећима.

Приоритет 3: Отпорнији погранични регион

Други циљ политика: „Зеленија Европа са ниским емисијама угљеника”

Посебни циљ 3.1: „Промоција прилагођавања на климатске промене, спречавање ризика и отпорност на катастрофе

Циљ укључује Унапред дефинисани стратешки пројекат за Припрему становништва за реаговање у случају катастрофа и подизање капацитета стручних тимова за реаговање у случају ванредних ситуација, ослањајући се на претходне резултате с циљем да их побољша, валоризује и умножи надограђујући идеју у два главна правца:

1. Проширити оквир за реаговање у катастрофама у смислу прекограничне сарадње и то способношћу за реаговањем на већи број различитих природних катастрофа као и оних које је изазвао човек;
2. Подићи регионалне капацитете за реаговање на катастрофе оних који су највише погођени – професионалног особља и пограничног становништва.

Врста активности / улагања које треба подржати:

- Развој свеобухватног програма приправности пограничне заједнице за адекватан одговор на природне катастрофе, укључујући обуке на даљину и на лицу места, симулације, кампање подизања свести итд.;
- Јачање институционалне сарадње у прекограничном региону кроз развој писаног водича и стратешке документације; размена информација, знања и вештина; спровођење заједничких теренских обука итд.;
- Ажурирање академских програма у погледу развоја и имплементације оквира за реаговање на катастрофе са циљем побољшања везе између науке и политике ради јачања базе знања за доношење одлука;
- Мала улагања у јавну инфраструктуру за обуку и у специјализовану опрему.

Циљне групе:

Погранично становништво, регионални органи власти, друштвено-економски партнери и невладине организације, заинтересоване стране (пословна, академска заједница, студенти, волонтери, стручњаци. итд.)

Корисници:

- 1) Генерални директорат за заштиту од пожара и цивилну заштиту – Министарство унутрашњих послова, Бугарска;
- 2) Сектор за управљање ванредним ситуацијама – Министарство унутрашњих послова, Србија;
- 3) Волонтерске организације;
- 4) Друге надлежне институције на терену.

Б. ТСИМ 2021–2027. између Републике Бугарске и Републике Србије

ТСИМ дефинише **Визију** ППС-а, стратешки циљ, посебне циљеве (описане горе у Приоритету 2 ППС-а) и мере.

Визија:

Територија Програма прекограничне сарадње између Бугарске и Србије – место где је прекогранична сарадња важна и доприноси уравнотеженом територијалном развоју региона кроз интегрисани одговор на локалне потребе и остваривање локалног потенцијала.

Визија дефинише жељену улогу стратегије као део организоване примене политика одрживог друштвено-економског развоја територије.

Идентификована кључна (приоритетна) подручја интервенције пружају основу за дефинисање стратешког циља, а он заузврат – посебних циљева стратегије.

Посебни циљеве су основа за дефинисање мултисекторског пакета мера у тесној вези са специфичним потребама и потенцијалима и приоритетним мерама на вишем нивоу. У ту

сврху ће се обезбедити спровођење неопходног минимума територијално усмерених интервенција у различитим областима друштвено-економског развоја.

Користи се систем приступа (интегрисани, прекогранични, екосистемски и локацијски приступ), принципи и методе примењени у развоју стратегија за интегрисани територијални развој, и то:

- Интегрисано планирање и свеобухватан третман свих проблема прекограничног региона;
- Научни приступ планирању, обавезан за све нивое и активности просторног планирања;
- Приоритетна заштита јавног интереса како би се осигурала равнотежа између јавног и приватног интереса у спровођењу идеја и приоритета стратегије;
- Јавност, транспарентност, партнерство и учешће јавности у процесу доношења одлука у свим фазама рада на стратегији;
- Доследност, координација и континуитет процеса планирања, доприносећи рационалном развоју и адекватном коришћењу искуства стеченог у протеклом планираном периоду;
- Интердисциплинарни, трансдисциплинарни приступ и синергија у стварању идеја које подстичу креативност и иновативност;
- Концентрација на тематски опсег, финансијске и географске аспекте, расположиве ресурсе и временске оквире како би се достигло што прикладније понашање у коришћењу ограничених ресурса.

Стратешки циљ: Поспешити раст у свим аспектима

Проблем који се решава: Стратешко подручје има најниже оцене по свим показатељима развоја ЕУ.

Предложено решење је: Мултисекторске међусобно повезане интервенције чији ће заједнички кумулативни ефекти подижи показатеље раста.

Посебни циљ 1: Проширити и побољшати пружање услуга

Сиже проблема: Удаљена подручја, групе људи у неповољном положају и мала предузећа и даље имају ограничен приступ јавним услугама или су оне лошег квалитета, што отежава даљи раст.

Мера 1.1. Побољшати приступачност и квалитет услуга од општег интереса за подршку друштвеном и економском расту.

Приступачност, близина, прихватљива цена и квалитет јавних услуга важни су за квалитет живота и развој пословања. Демографски трендови и све већи недостатак вештина указују на то да обе земље морају више и боље улагати у вештине своје садашње и будуће радне снаге, као и да боље повежу образовање и обуку са потребама тржишта рада. Даље, рањиве и угрожене групе људи и даље имају ограничен приступ услугама од општег интереса, стога би интегрисане мере за побољшање квалитета услуга и активно економско

укључивање угрожених особа требало да постану приоритет, те да се обезбеде више више дигиталних решења. Упркос ограниченим расположивим ресурсима, мера треба да подржи старије особе из периферних руралних подручја у приступу комуникационим технологијама и способности да их користе за коришћење услуга на даљину.

Посебни циљ 2: Повећање регионалне конкурентности, укључујући и област туризма

Сиже проблема: ниска квалификована радна снага, ограничено учешће локалних малих и средњих предузећа у прекограничним и међународним ланцима вредности, недовољно коришћење иновативних технологија и усвајање ИКТ-а, недовољне предузетничке и пословне маркетиншке вештине за постизање бољих економских перформанси на тржиштима заснованим на дигиталним технологијама, неискоришћени туристички потенцијал.

Мера 2.1 Развој и пружање оквирне подршке локалним предузећима за раст, ширење и боље перформансе на „зеленијем” и паметнијем конкурентном глобалном тржишту

Између осталог, потребе малих и средњих предузећа покривају оквирну подршку дигиталној и зеленој транзицији, побољшане управљачке и маркетиншке компетенције, креативност и предузетничке вештине како би регионална економија постала конкурентна и инклузивна. Могуће је задовољити ове потребе на одговарајући начин коришћењем и максимизирањем постојећег потенцијала за подршку пословању умрежавањем релевантних институција са обе стране границе и надоградњом и усмеравањем њихове активности за подршку пословању.

Мера 2.2 Рационализација коришћења туристичких ресурса регије прекограничне сарадње, укључујући обезбеђивање бржег, правичног и еколошки приступачног приступа и услова за умрежавање културног наслеђа и туристичких локација у региону прекограничне сарадње

Већина споменика културне баштине је у лошем стању и потребна су огромна улагања за рестаурацију и очување. Протеклих година много се улагало у очување културе, али и даље постоји потреба за даљим очувањем културног наслеђа. Даље, модели приказивања многих локација их лишвавају атрактивности уместо да јој допринесе. Потребна су побољшања у овом аспекту (изложеност). У дигитализацији се такође може много учинити.

Као и у случају културне баштине, постоји потреба да се омогући приступ атрактивним природним комплексима као и информацијама о њима. Пројектовање и изградња нових и рехабилитација постојећих еко-стаза и бицикличких стаза ће обогатити туристичку понуду и допринети да туристички производи пронађу своје место на тржишту. Мере туристичке мобилности се морају доносити на начин који ће обезбедити брз и неометан проток људи и робе.

Мера 2.3. Побољшање праксе маркетинга и брендирања прекограничне сарадње у туризму

Туристичке производе региона прекограничне сарадње треба промовисати као најбољу опцију за туристе истичући неке ствари које их чине другачијим или јединственим. Савремени туристички маркетинг подразумевао би широку употребу интернета, веб страница, огласа на мрежи, електронске поште и платформи друштвених медија јер ИК технологије играју кључну улогу. Од кључне је важности да маркетинг прекограничне сарадње прати најновије трендове стварајући тако разнолики маркетиншки микс користећи најбоље методе за преношење туристичких порука. Тако ће применом мултисекторских и међусобно повезаних интервенција мера допринети развоју туристичке индустрије и подржати развој и маркетинг регионалних туристичких производа прекограничне сарадње, фокусирајући се на нове трендове и стварање препознатљивог бренда.

Стратегија ће спровести хоризонталну политику у области зелене транзиције, која захтева да сваки подржани пројекат садржи компоненту везану за заштиту животне средине и тражење и примену зелених / еколошких решења.

1.3. Алтернативе за ППС и ТСИМ

Нацрти програма и стратегије које је доставио наручилац не садрже алтернативе. У каснијој фази могуће је идентификовање алтернатива и опција које ће се анализирати у Извештају о процени утицаја на животну средину у смислу њиховог утицаја на животну средину и здравље људи.

Биће спроведено детаљно испитивање алтернатива доступних у време припреме Извештаја о процени утицаја на животну средину укључујући „Нулту алтернативу”, ако је таква развијена за ППС и ТСИМ.

1.4. Однос ППС -а и ТСИМ -а са другим релевантним плановима, програмима и стратегијама

Једна од тачака Извештаја о процени утицаја на животну средину ће се бавити анализом односа и корелацијом пројеката ППС и ТСИМ 2021–2027. са другим плановима, програмима и стратегијама:

- на европском и међународном нивоу;
- на националном, регионалном и локалном нивоу (спада у територијални опсег програма и стратегије у Републици Бугарској и Републици Србији).

А. Планови, програми и стратегије на европском (укључујући билатерални) и међународном нивоу који се односе на ППС и ТСИМ 2021–2027.

- Агенда одрживог развоја Уједињених нација до 2030. године „Трансформација света”;
- УН-ов Сендаи оквир за смањење ризика од катастрофа;
- Територијална агенда 2030;
- Европски зелени договор / Европски зелени пакт;
- Мапа пута за акциони план усмерен на нулто загађење воде, ваздуха и тла;
- Акциони план за циркуларну економију;
- Стратегија ЕУ о биолошкој разноврсности до 2030.;
- Стратегија ЕУ за Дунавски регион;
- Просторни план инфраструктурног коридора Ниш – граница Бугарске;

- Остало.

В. Планови, програми и стратегије на територији Републике Бугарске, везани за ШПС и ТСИМ 2021–2027.:

- Нацрт споразума о партнерству за програмски период 2021–2027.;
- Национални развојни програм развоја: Бугарска 2030.;
- Национална стратегија регионалног развоја за период 2012–2022.;
- Национални концепт просторног развоја за период 2013–2025. – ажурирана верзија из 2019.;
- Национална стратегија за смањење ризика од катастрофа 2018–2030.;
- Национална стратегија за безбедност саобраћаја у Републици Бугарској за период 2021–2030. и Акциони план за његову имплементацију за период 2021–2023. године;
- План опоравка и одрживости (пројекат);
- Национални програм за контролу загађења ваздуха (2020–2030.);
- Национални програм за побољшање квалитета ваздуха 2018–2024.;
- Национална стратегија за прилагођавање климатским променама и Акциони план до 2030. године;
- Интегрисани план у области енергије и климе Републике Бугарске 2021–2030.;
- Национални програм за заштиту, одрживо коришћење и обнављање функција земљишта 2020–2030.;
- Национални план заштите најважнијих мочвара у Бугарској 2013–2022.;
- Стратегија одрживог енергетског развоја Републике Бугарске до 2030. године са пројекцијом до 2050. године;
- Национални план управљања отпадом 2021–2028 (пројекат);
- Национална стратегија за управљање и развој сектора вода у Републици Бугарској и Акциони план за њу у краткорочној (2013–2015), средњерочној (2016–2021) и дугорочној (2022–2037) перспективи;
- Национални план заштите најважнијих мочвара у Бугарској 2013–2020;
- План управљања речним сливом у Дунавском региону (2016–2021);
- План управљања ризицима од поплава у Дунавском региону за управљање сливовима 2016–2021, укључујући Нацрт ажуриране прелиминарне процене ризика од поплава за регион управљања сливом Дунава, март 2021.;
- План управљања ризиком од поплава у региону Западног Егеја за управљање сливовима 2016–2021., укључујући Нацрт прелиминарне процене ризика од поплава за слив Западног Егејског мора, март 2021.;
- Национални оквир приоритетних акција за пројекат Натура 2000 за период 2021–2027. (пројекат).
- Интегрисана територијална стратегија развоја Југозападног региона нивоа 2 за период 2021–2027. (пројекат);
- Интегрисана територијална стратегија развоја Северозападног региона нивоа 2 за период 2021–2027. (пројекат);

- Општинске стратегије, планови и програми у оквиру области Видин, Монтана, Враца, општина које спадају у територијални опсег обласне управе Софија, Перник, Ђустендил, укључујући Опште развојне планове општина;
- Обласне стратегије развоја Видина, Монтане, Враце, Софије, Перника, Ђустендила;
- Остало.

С. Планови, програми и стратегије на територији Републике Србије везани за ППС и ТСИМ 2021–2027.:

- Национална стратегија управљања отпадом за период 2020–2025. ;
- Национални програм заштите животне средине Србије;
- Национална стратегија за апроксимацију у области животне средине за Републику Србију;
- Национална стратегија одрживог коришћења природних ресурса и добара;
- Стратешки оквир за комуникацију у области заштите животне средине;
- Стратегија управљања водама на територији Републике Србије до 2034. године;
- Стратегија биолошке разноврсности Републике Србије за период од 2011. до 2018. године;
- Мапа пута за циркуларну економију у Србији;
- Национална стратегија за укључивање Републике Србије у механизам чистог развоја;
- Први извештај Републике Србије према Оквирној конвенцији УН о промени климе;
- Декларација министара и представника на високом нивоу у првој министарској групи на високом нивоу о одговору на климатске и еколошке изазове у југоисточној Европи;
- Стратегија одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. године;
- Стратегија индустријске политике Републике Србије од 2021. до 2030. године;
- Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2025. године са пројекцијама до 2030. ;
- Национални акциони план за коришћење обновљивих извора енергије Републике Србије;
- Пета министарска конференција о животној средини и здрављу „Заштита здравља деце у променљивом окружењу”;
- Стратегија управљања биолошком разноврсношћу Републике Србије;
- Стратегија развоја шумарства Републике Србије;
- Нацрт Просторног плана Републике Србије од 2021–2035 године и Извештај о стратешкој процени утицаја Просторног плана Републике Србије од 2021–2035. године;
- Просторни план посебне намене регионалног система водоснабдевања;

- Регионалне и општинске стратегије, развојни планови и програми за следеће округе: Борски, Зајечарски, Нишавски, Пиротски, Топлички, Јабланички, Пчињски (Република Србија);
- Други национални и регионални планови просторног развоја.

Извештај о процени утицаја на животну средину ће анализирати усклађеност и доследност прогноза ППС и ТСИМ 2021–2027. у односу на релевантне планове, програме и стратегије, укључујући и оне који су предложени на разматрање заинтересованим странама као резултат консултација у оквиру овог Извештаја о обиму.

2. Тренутно стање животне средине и могући развој ситуације без ППС и ТСИМ

2.1. Тренутно стање животне средине

Тренутно стање животне средине у прекограничном региону а у вези са ППС и ТСИМ -а ће се размотрити, анализирати и проценити у Извештају о процени утицаја на животну средину у односу на сваку компоненту и фактор животне средине, укључујући и здравље становништва за територије области Видин, Монтана, Враца, Софије, Перник, Ћустендил (Република Бугарска) као и за следеће округе: Борски, Зајечарски, Нишавски, Пиротски, Топлички, Јабланички, Пчињски (Република Србија). За потребе Извештаја о обиму дати су само основни / сажети подаци о стању животне средине.

2.1.1. Клима и климатске промене

А. Климатске карактеристике

Области Видин, Монтана, Враца, Софија, Перник, Ћустендил (Република Бугарска)

Области Видин, Враца и Монтана налазе се у западним деловима два климатска подручја према климатском зонирању Бугарске – северни и средњи климатски регион Дунавских брдовитих низија умерено-континенталне климатске подрегије. Клима у овом региону је окарактерисана као изразито континентална због оштрог контраста између зимских и летњих топлотних услова.

Области Перника и Софије карактерише умерено континентална клима и спада у 2 климатска региона – планински (карактерише га хладна зима са просечном јануарском температуром од 2–3,5 степена Целзијуса испод нуле и релативно хладно лето) и нижи-планински (са релативно хладном зимом са мало кише) -подручја у западној централној Бугарској; климатски регион висија западне централне Бугарске.

Ћустендилск област спада у прелазни континентални климатски регион европске континенталне климатске регије – Ћустендилско-благоевградски климатски регион. Климатску ружу ветрова карактерише заштита од источних и западних налета. Зимом има око

Пројектни задатак за утврђивање обима и садржаја Извештаја о процени утицаја на животну средину пројекта Програма прекограничне сарадње 2021–2027., суфинансираних у оквиру Инструмента за предприсутну помоћ, између Републике Бугарске и Републике Србије, и Територијалне стратегије за интегрисане мере

30 дана са температурама испод 0. Просечне јануарске температуре на том подручју су у интервалу од +1 до -1.

Борски, Зајечарски, Нишавски, Пиротски, Топлички, Јабланички, и Пчињски округ (Република Србија)

На територији региона Републике Србије, која потпада под ЦБЦП и ТСИМ, постоје два климатска региона умерено континентална клима на северу, са хладним сувим зимама и топлим, влажним летима са добро распоређеним обрасцима падавина, и медитеранском климом на југу са топлим, сушним летима и јесенима и умерено релативно хладним и кишним зимама са обилним снежним падавинама у планинама.

Б. Климатске промене

Климатске промене су настале услед великих глобалних процеса и на северној и на јужној хемисфери. Оне углавном утичу на режим температуре ваздуха и падавина, као и на промену годишњих доба. Постоји општа тенденција повећања глобалне температуре ваздуха, повећања испаравања и смањења количине падавина, посебно зими и повећања екстремних природних појава као што су поплаве, високе температуре као и са тиме повезани пожари и слично.

Последњих година повећала се и учесталост екстремних метеоролошких и климатских појава: дошло је до значајног повећања просечног броја дана са дневним падавинама преко 100 мм – за око 30% за период 1991–2020. у односу на базни период 1961–1990. као и случајева са типичним пролећно-летњим типом конвективне облачности са падавинама, грмљавином и понекад са падавинама и градом током зимских месеци, попут јануара и фебруара. Годишња амплитуда између максималне и минималне температуре ваздуха опада – минимална температура расте брже од максималне.

Сви ефекти климатских промена, посебно у урбаним подручјима где се посматра такозвано острво топлоте утичу на прекограничне регионе Бугарске и Србије који су део програма.

Извештај о процени утицаја на животну средину ће пружити детаљне информације о тренутном стању и климатским карактеристикама климатских подручја и подподручја у које спада прекогранична територија у смислу ППС и ТСИМ; стање и трендове климатских промена; нивое емисије гасова стаклене баште по индикаторима.

2.1.2. Стање ваздуха

Европско законодавство о квалитету амбијенталног ваздуха (AAQ) пренето је и у бугарско и српско законодавство, с тим да се неки стандарди разликују између две земље.

Области Видин, Монтана, Враца, Софиј, Перник, Ђустендил (Република Бугарска)

Контролу квалитета ваздуха у окрузима на територији Републике Бугарске спроводе одговарајућу Регионални инспекторати за контролу животне средине и ваздуха, преко пунктова за праћење квалитета ваздуха. Неке од општина у областима од интереса програма спроводе програме управљања квалитетом ваздуха због прекорачења норми за неке штетне материје – углавном ситне честице прашине до 10 микрона (ПМ10).

Окрузи: Борски, Зајечарски, Нишавски, Пиротски, Топлички, Јабланички, Пчињски (Република Србија)

У Годишњем извештају о стању квалитета ваздуха у Републици Србији за 2019. годину. Процена квалитета ваздуха представљена је на основу просечних годишњих количина концентрација загађивача, добијених праћењем квалитета ваздуха у државној и локалним мрежама за праћење ваздуха, јер су резултати подељени у три категорије (прва је са чистим / благо загађен ваздух, други са умерено загађеним, трећи са значајно загађеним). Трећа категорија укључује квалитет ваздуха агломерација Ниш, Бор и Зајечар. Остала прекогранична подручја спадају у прву категорију.

Извештај о процени утицаја на животну средину ће анализирати податке о загађењу ваздуха на територијама у оквиру Програма прекограничне сарадње и Територијалне стратегије за интегрисане мере, главних извора загађења и тренутних трендова у квалитету ваздуха.

2.1.3. Стање вода, водозащитне зоне, опасност од поплава

Главни циљ европске водене политике о водама је осигуравање довољне количине воде доброг квалитета, како за људске потребе, тако и за животну средину.

А. Површинске воде

Области Видин, Монтана, Враца, Софија, Перник, Ћустендил (Република Бугарска)

Територија Видина, Монтане, Враце, Софије и део Перничке области спада у оквир Дунавског водопривредног подручја и у сливове река Искар, Огоста, долина река западно од Огосте, као и Нишаве и Реке Јерме, које воде на територије Србије и прекограничне су реке. Све оне се уливају у слив Дунава.

Територија Ћустендила и део Перничке области спада у подручје Западноегејског региона за управљање водама и у сливно подручје реке Струме.

Сливови река Искар и Струма су једни од наиздашњијих међу речним сливовима у земљи, са највећим годишњим обимом протока.

Период важења Програма прекограничне сарадње и Територијалне стратегије за интегрисане мере поклапа се са применом Планава управљања речним сливовима и Плановима управљања ризицима од поплава у региону Западног Егеја за период 2016–2021., као и за период 2022–2027.

Приликом прегледа тренутног стања животне средине, утврђен је статус и карактеристике површинских и подземних вода на водним телима према подацима садржаним у Плану управљања речним сливовима 2016–2021. у регијама Западног Егеја и Дунава и тренутним информацијама о стању воде објављене на интернет страници Управе за речне сливове.

Приликом припреме извештаја за процену утицаја на животну средину, узео се у обзир мишљење Управе слива „Западноегејско подручје” рег. Бр. П-01-156 (1) /09.06.2021 и Управе слива Дунавске регије, рег. бр. ПУ-01-414- (1) /02.06.2021.

Борски, Зајечарски, Нишавски, Пиротски, Топлички, Јабланички, Пчињски округ (Република Србија)

Водени ресурси Србије углавном су транзитне воде Дунава, Саве, Тисе и других река, док само 9% видитокова су у потпуности у оквиру Србије. Водне режиме река карактерише територијална и сезонска променљивост. Реке у западној, југозападној и јужној Србији су плавније него у другим подручјима. Главни сливови у разматраном пограничном региону су Дунав, Морава, Нишава, Јерма, који су прекогранични и Тимок, који у свом доњем току представља границу са Бугарском у дужини од 15,5.

Главни извори загађења вода у Србији су непречишћене индустријске и комуналне отпадне воде, пољопривредне отпадне воде, процедурне воде и загађење везано за рударску и енергетску индустрију.

Б. Подземне воде

Фактори који одређују услове за формирање, динамику и режим подземних вода су физичко-географски: рељеф, клима, хидрологија и хидрографија и геолошки: геолошка структура, литолошки састав стена и тектонске структуре.

Прекогранично подручје је богато воденим телима подземних вода.

Најзначајнији разлог за чињеницу да је стање водних тела у региону оцењено као лоше према физичко-хемијским параметрима (прекорачења БПК5, електричне проводљивости, нитритног азота, нитратног азота, укупног фосфора итд.) су извори дифузног загађења (насеља без изграђене канализације, загађења отпадом итд.).

В. Зоне заштите вода

Према одредбама чл. 6 Оквирне директиве о водама, од држава чланица ЕУ се захтева да обезбеде успостављање регистара за сва заштићена подручја вода унутар сваког појединачног подручја управљања сливом, који се прегледавају и ажурирају сваких 6 година.

Уређене су следеће водозащитне зоне:

- сливно подручје површинских вода и површина копна изнад тела подземних вода, која се користе за пиће и снабдевање домаћинства и имају просечан дневни проток већи од 10 кубних метара или служе за водоснабдевање више од 50 људи и водна тела која су предвиђена за снабдевање водом за пиће и домаћинство;
- водна тела дефинисана као воде за рекреацију и водене спортове, укључујући одређена подручја за купање;
- подручја у којима је вода осетљива на хранљиве материје, укључујући осетљиве зоне и осетљива подручја;
- подручја заштите економски значајних врста риба и других водених организама;
- заштићена подручја и зоне одређене или проглашене за заштиту станишта и биолошких врста, у којима је одржавање или побољшање стања вода важан фактор за њихову заштиту.

Г. Опасност од поплава

Интегрисани приступ управљању ризиком од поплава уведен је Директивом 2007/60/ЕА Европског парламента и Савета од 23. октобра 2007. о процени и управљању поплавама, чији је циљ смањење будућег ризика истраживањем, проценом и утицајем на све факторе који утичу на појаву поплава и значај њихових последица по здравље људи, економску активност и животну средину.

Директива захтева од држава чланица да развију План управљања ризиком од поплава укључујући и Програм мера са циљем да се створе услови за смањење штетних утицаја на здравље људи, животну средину, културну баштину и економски утицај поплава, посебно у одређеним подручјима са значајним потенцијалним ризиком од поплава.

Прекогранично подручје на које се примењују ППС и ТСИМ обухвата подручја са значајним потенцијалним ризиком од поплава.

Извештај о процени утицаја на животну средину ће представити информације о стању површинских и подземних вода у подручју прекограничног региона које су у вези са ППС и ТСИМ, стању водозащитних зона, постојању подручја са значајним потенцијалним ризиком од поплава. За анализе вода на територији Видина, Монтане, Враце, Софије, Перника, Ђустендила користиће се План управљања речним сливом и План управљања ризицима од поплава региона Дунава и Западног Егеја за период 2016–2021., као и ажурирана процена прелиминарног Плана управљања ризицима од поплава 2022–2027.

2.1.4. Стање земљишта по дубини

Савремени природногеографски изглед на територији Републике Бугарске и Републике Србије резултат је дугог и сложеног развоја, чији је почетак датира у геолошкој прошлости. Главни облици рељефа настали су током дејства процеса набирања, стварања раседа, вулканских и седиментних процеса, посебно током последње неотектонске фазе развоја.

Извештај о процени утицаја на животну средину ће размотрити стање земљишта по дубини на територији која је од значаја за ППС и ТСИМ.

2.1.5. Стање земљишта

Области Видин, Монтана, Враца, Софија, Перник, Ђустендил (Република Бугарска)

Области **Видин, Монтана, Враца** спадају у карпатско-дунавско земљиште, које се састоји од шумско-ливадско-степског тамног, лувисолског земљишта, чернозема и алувијалног земљишта (флувисоли). На местима постоје плитка, карбонатна тла (лептосоли – рендзине). Различити облици рељефа, разноврсне стене које формирају тло и диференцијација климе стварају сложену слику покривача тла, који је подељен на три подподручја: Карпатско, Средње Подунавље и Доњи Дунав. Подрегија Доње Подунавље обухвата неколико земљишних области, и западно доње Подунавље и западне предбалканске покрајине које спадају у територијалне јединице програма. Углавном су то карбонатни, типични, лувизоли и ливадски черноземи и алувијална земљишта. Виши предели у подножју и равничарско-брдски делови Дунавске равнице заузети су черноземима и сивим шумским земљиштима. У високопланинским деловима Старе планине распрострањена су смеђа шумска земљишта (дистрични еутрички камбисоли).

Области Перник, Софија и Ђустендил спадају у следеће земљишне целине: Софијско-краиштенска, Витошко-средњегорска, Осогово-беласичка. На равницама и у нижим деловима планинских падина преовлађујућа врста земљишта су циметна (лувисоли), као и земљишта слична цимету и плитка тла. У ниским, слабо дренираним деловима Софијске равнице распрострањени су смолнице (вертисоли). Подножја планина до 600–800 м надморске висине, прекривена сувим храстовим шумама и жбуњем, су смеђа и земљишта налик циметним. На надморској висини од 800–1500 м налазе се смеђа шумска земљишта (дистрични еутрични камлисоли) испод букових и мешовитих шума, док изнад 1700 м – тамна шумска земљишта (умбрични камбисоли) и планинска ливадска тла (модични камбисоли). Плитка карбонатна земљишта (лептосоли – рендзине) су такође распрострањена у овом појасу.

У обухвату разматране територије се примењује систем од три нивоа за праћење земљишта.

На првом нивоу се врши опсежно праћење, на другом нивоу се посматрају мреже закисељавања и заслањивања, док се на трећем нивоу врши праћење локалног загађења земљишта.

Окрузи: Борски, Зајечарски, Нишавски, Пиротски, Топлички, Јабланички, Пчињски (Република Србија)

На овом подручју су распрострањени лувисоли, камбисоли, вертисоли, плитко земљиште (лептосоли – литосоли, регосоли, рендзине), алувијално (лувисоли) земљиште. У региону доминирају благо кисела до кисела земљишта, без садржаја карбоната до оних са ниским садржајем карбоната, слабо хумусна до хумусних, са ниским и врло ниским садржајем лако доступног фосфора, као и земљиштима са оптималним и високим садржајем лако доступног калијума и глинена земљишта у планинским пределима.

Индустријски комплекси у регионима Неготина и Бора (Србија) претпостављају присуство поремећених терена и формирање антропогених земљишта (антросоли).

Главни феномени који доводе до деградације земљишта у Републици Србији, по интензитету

су: ерозија, смањење органске материје, поремећај структуре земљишта, закисељавање земљишта, загађење земљишта услед индустријске активности, прекомерна употреба хемикалија у пољопривреди и сабијање у случају пољопривредног земљишта.

Извештај о процени утицаја на животну средину ће пружити детаљне информације о стању земљишта, заптивању тла, ерозији тла, загађењу земљишта на територији коју покрива ППС и ТИМ.

2.1.6. Статус биолошке разноврсности

Биолошку разноврсност Републике Бугарске и Републике Србије у територијалном обухвату Програма прекограничне сарадње и Територијалне стратегије за интегрисане мере карактерише велика хетерогеност и висок степен реликтности и ендемизма. Ово је резултат њиховог централног географског положаја на Балканском полуострву, као и утицаја којима је његова територија била изложена у прошлости, посебно током плеистоцена. Велике флукуације температуре пре, током, и након завршетка леденог доба изазвале су масовне миграције дивљих животиња. Такве промене су оставиле дубоке трагове на новијој флори и фауни ширег европског простора, укључујући и дотично прекогранично подручје.

Извештај о процени утицаја на животну средину ће представити информације о карактеристичној вегетацији и фауни на подручју које покривају ППС и ТСИМ, укључујући ретке и угрожене врсте (укључујући заштићене врсте према нормативним актима), инвазивне стране и неаутохтоне врсте, природна станишта итд.

2.1.7. *Заштићене зоне и заштићена подручја*

Ради заштите или обнављања повољног стања природних станишта и врста у њиховом природном подручју распрострањености, успостављају се посебне територије са режимом заштите.

Извештај о процени утицаја на животну средину ће се бавити заштићеним зонама и заштићеним подручјима у прекограничном подручју.

2.1.8. *Стање предела*

Области Видин, Монтана, Враца, Софија, Перник, Ђустендил (Република Бугарска).

Према Зонирању предела Г. Петрова, 1997., овај регион који се састоји од шест области спада у три од четири зонска подручја предела Републике Бугарске и одликује се изузетном разноликошћу подрегија на следећи начин: Подрегија низија северног Подунавља, Подрегија низија јужног Подунавља, Регија западне Старе Планине; Регион Витоша-Ихтиман; Краиштенска регија; Регион Осогово-средњи ток. Као класе предела преовлађују равнице, долине и планине.

Окрузи: Борски, Зајечарски, Нишавски, Пиротски, Топлички, Јабланички, Пчињски (Република Србија).

Примећују се различити облици рељефа и надморске висине у ових седам округа.

Типични су планински и долињски предели.

Извештај о процени утицаја на животну средину ће анализирати стање предела на подручју територије у оквиру ППС и ТСИМ.

2.1.9. *Стање имовине*

Материјална средства се деле на некретнине (земљиште, зграде, инфраструктура, објекти) и краткорочна материјална средства (сировине). Њихово стање директно зависи од постојања финансијске сигурности за њихово обнављање и развој. У прекограничном подручју, потреба за улагањем у одређене активности и мере се одређује углавном на основу тренутног стања материјалних средстава.

Извештај о процени утицаја на животну средину ће анализирати стање главних материјалних имовинских средстава који су у вези са ППС и ТСИМ.

2.1.10. *Културно-историјско наслеђе, укључујући архитектонско и археолошко наслеђе*

Република Бугарска и Република Србија имају богатство културних вредности, укључујући и оне које се налазе на територији прекограничног региона у оквиру Програма прекограничне сарадње и Територијалне стратегије за интегрисане мере.

Извештај о процени утицаја на животну средину ће представити информације о културном наслеђу и прописима за његову заштиту на територији прекограничног региона у оквиру ППС и ТСИМ.

2.1.11. Стање у вези са штетним физичким факторима

Друмски саобраћај је главни извор загађења буком у Европи, а очекује се да ће се ниво буке повећати у урбаним и руралним подручјима у наредној деценији због даље урбанизације и повећане потребе за мобилношћу.

Како би се ограничили штетни ефекти буке из околине, усвојена је Директива 2002/49/ЕА од 25. јуна 2002. о процени и управљању буком.

Закони о ограничењу буке у животnoj средини усвојени су и у Републици Бугарској и Републици Србији.

Извештај о процени утицаја на животну средину ће пружити информације о стању фактора и главним изворима буке у прекограничном региону у оквиру ППС и ТСИМ

2.1.12. Управљање отпадом

Отпад се перципира као еколошки, друштвени и економски проблем, а растућа потрошња и понашање потрошача у друштву и даље узрокују производњу велике количине отпада. Потребни су велики и разноврсни напори како би се спречило стварање толике количине отпада. Отпад такође представља губитак материјалних ресурса (преко метала и других материјала који се могу рециклирати), а истовремено има потенцијал и као извор енергије.

Спровођење активности третмана отпада, попут поновне употребе и рециклаже, еколошки је прихватљиво, што доводи до преусмеравања отпада са депонија.

И Република Бугарска и Република Србија развијају и спроводе националне стратешке документе за управљање отпадом. Што се тиче тренутно уочених трендова:

- Последњих година **Република Бугарска** је одржавала релативно стаалан ниво отпада који је послат на третман, што је показатељ напора да се отпад рециклира, смањи број депонија на националном нивоу и примени хијерархија у пракси управљања отпадом;
- Главни метод за коначно одлагање отпада у **Републици Србији** је одлагање на депоније као једини начин за организовано управљање отпадом. Сакупљање комуналног отпада у Републици Србији углавном врше јавна комунална предузећа, која, као и свака локална самоуправа / округ имају своју депонију. Национална стратегија управљања отпадом за период 2020–2025. даље развија регионални приступ управљању комуналним отпадом и поставља циљеве у складу са европском праксом. У првом плану је управљање отпадом на извору настајања, повећање стопе рециклирања отпада и изградња недостајуће инфраструктуре за прераду, тачније, изградња регионалних центара за управљање отпадом кроз токове отпада.

Извештај о процени утицаја на животну средину ће пружити детаљне информације о управљању отпадом у прекограничном региону који спада у оквир ППС и ТСИМ.

2.1.13. Опасне хемикалије и ризик од великих несрећа

Приликом спровођења активности и мера у оквиру ППС и ТСИМ везаних за изградњу локација и инфраструктуре, потребно је узети у обзир постојећа предузећа на том подручју, која обављају делатности складиштења / производње / употребе опасних хемикалија и смеша у количинама које представљају опасност од настајања несрећа великих размера. У зависности од количине (када је изнад релевантног граничног износа) ових супстанци, компаније се класификују као компаније са ниским или високим потенцијалом ризика.

Како би се таква постојећа предузећа узела у обзир са становишта ризика по животну средину и здравље људи, информације о њима ће бити представљене у Извештају о процени утицаја на животну средину.

2.1.14. Здравствено стање становништва

Главни показатељи за процену здравственог стања становништва су демографски показатељи (наталитет, морталитет, морталитет одојчади, природни прираштај), морбидитет, здравствена питања, морталитет по узроцима и други. Њихова анализа, заједно са анализом фактора ризика везаних за становништво и здравље људи (фактори друштвено-економског окружења; фактори повезани са начином живота; фактори везани за животну средину и радно окружење), даће јасну слику о тренутном стању и трендовима у здравственом стању становништва.

Последњих година у прекограничном подручју постоји тренд опадања броја становника, ниског наталитета, високог морталитета – чији су водећи узроци болести система за циркулацију и тумори.

Од фактора животне средине, најзначајнији утицај имају загађење ваздуха и бука.

Извештај о процени утицаја на животну средину ће користити службену статистику и извештаје, на основу којих ће се извршити анализа демографских показатеља и фактора ризика за здравље људи у прекограничном подручју у оквиру ППС и ТСИМ.

2.2. Могући развој животне средине без примене ППС и ТСИМ

На основу карактеристика еколошких аспеката у тачки 2.1 Извештаја о процени утицаја на животну средину, у тачки 2.2. биће спроведена анализа могућег развоја еколошких аспеката, у погледу здравља људи, без примене ППС и ТСИМ (тако се процењује утицај „нулте алтернативе”, односно не примењивања ППС и ТСИМ.

3. Карактеристике животне средине за подручја на која ће примена Програма прекограничне сарадње и Територијалне стратегије за интегрисане мере вероватно имати значајан утицај.

На основу карактеристика еколошких аспеката у тренутку (које ће бити дате у тачки 2 Извештаја о процени утицаја на животну средину), као и пројекција ППС и ТСИМ, у овом одељку Извештаја о процени утицаја на животну средину ће се обратити пажња на оне области које ће бити највише погођене програмом и стратегијом. Осетљива подручја, као

што су заштићена подручја еколошке мреже Натура 2000, насеља и друга подручја која подлежу здравственој заштити, зоне санитарне заштите око извора воде, подручја угрожена поплавама, итд.

4. Постојећи еколошки проблеми животне средине идентификовани на различитим нивоима у вези са ППС и ТСИМ, укључујући оне који се односе на подручја од посебног еколошког значаја, попут заштићених подручја према Закону о биолошкој разноврсности

Ова тачка ће описати постојеће проблеме животне средине у земљи, идентификоване на различитим нивоима, везане за ППС и ТСИМ. Биће урађена анализа односа између проблема животне средине и пројекција програма и стратегије – то јест донешени закључци да ли Програм прекограничне сарадње и / или Територијална стратегија за интегрисане мере води / воде до побољшања стања животне средине, или до погоршања и продубљивања постојећих еколошких проблема и / или појаве нових.

5. Циљеви заштите животне средине на националном и међународном нивоу релевантни за ППС и ТСИМ и начин на који су ти циљеви и сви аспекти заштите животне средине узети у обзир у припреми програма и стратегије

У овој тачки ће се извршити анализа стратегија, планова и програма који постављају циљеве заштите животне средине на националном (за Републику Бугарску и Републику Србију) и међународном (европском) нивоу, а који су релевантни за ППС и ТСИМ. На основу анализе, биће донешени закључци о начину и мери у којој су ови циљеви и еколошка разматрања узети у обзир у програму.

6. Вероватни значајни утицаји на животну средину и здравље људи, укључујући и прекогранични утицај на животну средину у другим земљама

Будући да су Програм прекограничне сарадње и Територијална стратегија за интегрисане мере стратешки документи, према природи и детаљима њихових пројекција, процена вероватних значајних утицаја на животну средину и здравље људи ће се извршити на два нивоа:

- Стратешки ниво:
 - За Програм прекограничне сарадње, ово укључује процену утицаја *Општег циља, Приоритета и Посебних циљева*;
 - За Територијалну стратегију за интегрисане мере ово укључује процену утицаја *Визије, Стратешког циља и Посебних циљева*.
- Ниво „мера / активности“:
 - За Програм прекограничне сарадње, ово укључује процену утицаја *подржаних активности / инвестиција*;
 - За Територијалну стратегију за интегрисане мере, ово укључује процену утицаја *мера*.

Утицај ће се проценити спровођењем анализе по компонентама и факторима животне средине вероватних значајних утицаја на животну средину и здравље људи, укљ. секундарне, кумулативне, истовремене, краткорочне, средњорочне, дугорочне, трајне и привремене, позитивне и негативне последице примене ППС и ТСИМ.

У вези са **могућим прекограничним утицајем** као резултатом примене Програма прекограничне сарадње и Територијалне стратегије за интегрисане мере:

- Програм прекограничне сарадње и Територијална стратегија за интегрисане мере су прекогранични по својој природи и обиму, а оба документа имају за циљ да утичу на обим дефинисаног прекограничног региона. С тим у вези, **састављањем заједничког Извештаја о процени утицаја на животну средину за целу територију у оквиру програма, утицај одредби оба документа у прекограничном региону ће свакако бити подложен процени**, уз консултације које ће се одржати у обе земље;
- У погледу прекограничних утицаја у смислу Протокола о стратешкој процени утицаја на животну средину уз Конвенцију о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту, Извештаја о процени утицаја на животну средину ће анализирати вероватноћу настанка прекограничних утицаја на територијама других земаља изван прекограничног подручја сарадње. У овој фази, узимајући у обзир одредбе нацрта програма и стратегије, нема разлога за претпоставку прекограничног утицаја на најближе суседне земље – Републику Северну Македонију и Републику Румунију.

7. Предвиђене мере за спречавање, смањење и компензацију што је могуће више штетних ефеката примене ППС и ТСИМ на животну средину и здравље

На основу резултата анализа и процена наводног утицаја на животну средину и здравље људи извршених у претходној тачки (Извештаја о процени утицаја на животну средину) као резултат примене ППС и ТСИМ, биће предложене мере за спречавање, смањење и надомешћивање што је могуће већих последица примене програма и стратегије на животну средину и здравље људи.

Мере ће бити мотивисане у вези са очекиваним резултатима њихове примене. Оне ће бити представљене као:

- мере које ће се одразити у коначној верзији програма;
- спровођење мера за спровођење програма.

Резултати консултација у оквиру процедуре за процену утицаја ће се такође узети у обзир при предлагању мера.

8. Разлози за избор разматраних алтернатива

У време израде овог пројектног задатка за обим и садржај Извештаја о процени утицаја на животну средину, пројекти ППС и ТСИМ не садрже алтернативе.

У случају да се у наредној фази идентификују алтернативе и опције, оне ће се анализирати у смислу њиховог утицаја на животну средину и здравље људи у Извештају о процени утицаја на животну средину.

Извештај о утицају на животну средину ће направити поређење алтернатива доступних у време припреме, укучујући и „Нулту алтернативу”, ако је идентификована за ППС и ТСИМ.

9. Методе спровођења процене утицаја на животну средину, коришћена нормативна основа и документи, и потешкоће у прикупљању потребних информација

Главни методолошки документи који ће се користити су следећа упутства и методологије:

- Смернице о примени Директиве 2001/42/ЕА о процени ефеката одређених планова и програма на животну средину – Европска комисија – Генерални директорат за животну средину;
- Смернице о интегрисању климатских промена и биолошке разноврсности у стратешку процену утицаја на животну средину, 2013. – Европска комисија;
- Коришћење просторних података за израду извештаја о процени утицаја на животну средину „Еуроер ЈРС” техничка подршка, 2010;
- Приручник о ресурсима за подршку примени Протокола о стратешкој процени утицаја на животну средину, Економска комисија УН за Европу (UNECE), 2011.;
- Препоруке добре праксе о учешћу јавности у стратешкој процени утицаја на животну средину, 16. фебруар 2016., Економска комисија УН за Европу (UNECE);
- Документ о прекограничној оријентацији за ИПА програме прекограничне сарадње са учешћем регија Бугарске, Северне Македоније и Турске, реф. број Ares(2019)6239329 - 09/10/2019;
- Стратешка процена животне средине у програмима Интеррег „NEXT” – Смернице и преглед приступа, јул 2020., „TESIM” (Техничка подршка за имплементацију и управљање);
- Писмо бр. Ares(2020) 32846-06/01/2020 од ЕК са одредбама и појашњењима за процене утицаја на животну средину применљиве на планове и програме које суфинансира ЕУ у периоду 2021–2027;
- Презентација о примени Директиве о стратешкој процени утицаја на суфинансиране програме ЕУ 2021–2027, 40. састанак Експертске групе за Европске структурне и инвестиционе фондове („EGESIF”), Брисел, 11–12. фебруара 2020., Генерални директорат за животну средину.

Припрема Извештаја о процени утицаја на животну средину ће се спровести према следећем методолошком приступу:

- 1) Упознавање тима стручњака са пројектима ППС и ТСИМ и њиховим прогнозама, другом документацијом коју је доставио Наручилац, мишљењима о задатку за одређивање обима и садржаја Извештаја о процени утицаја на животну средину;
- 2) Анализа планова, стратегија и програма везаних за пројекте ППС и ТСИМ;
- 3) Прикупљање, анализа и обрада података о тренутном стању животне средине по компонентама и факторима, њен однос са тренутним нивоом развијености прекограничног подручја у оквиру Програма прекограничне сарадње и Територијалне стратегије за интегрисане мере;
- 4) Анализа развоја животне средине у случају непримењивања ППС и ТСИМ (процена утицаја тзв. „Нулте алтернативе”);

- 5) Анализа могућег значајног утицаја на територије са ППС и ТСИМ;
- 6) Прикупљање, обрада и анализа информација о постојећим еколошким проблемима на националном нивоу и њиховој повезаности са ППС и ТСИМ, укључујући могући развој ових проблема са и без имплементације ППС и ТСИМ;
- 7) Анализа у којој мери пројекти ППС и ТСИМ узимају у обзир релевантне циљеве и мере за заштиту животне средине, укључене / идентификоване у документима – плановима, стратегијама и програмима на националном и међународном нивоу;
- 8) Анализа и процена утицаја ППС и ТСИМ на животну средину: Будући да су ППС и ТСИМ стратешки документи, процена вероватних значајних утицаја на животну средину и здравље људи извршиће се на два нивоа детаља (стратешки ниво и ниво мера / активности);
- 9) Предлагање мера за спречавање, смањење и ограничење утицаја, као и мера за праћење и контролу утицаја програма у његовој примени;
- 10) Мотивисан избор најприкладније алтернативе у смислу утицаја на животну средину и здравље људи;
- 11) Припрема мотивисаног закључка за имплементацију ППС и ТСИМ.

Главни **нормативни акти** који ће се узети у обзир при изради извештаја о процени утицаја на животну средину су:

А. За Републику Бугарску:

- Закон о заштити животне средине;
- Закон о биолошкој разноврсности;
- Закон о управљању отпадом;
- Закон о чистоћи атмосферског ваздуха;
- Закон о ограничењу климатских промена;
- Закон о водама;
- Закон о заштити биља;
- Закон о земљишту;
- Закон о заштити од буке у животној средини;
- Закон о заштићеним подручјима;
- Закон о заштити пољопривредног земљишта и Прописи за његову примену;
- Закон о културном наслеђу;
- Закон о заштити од катастрофа;
- Закон о просторном планирању;
- Закон о шумама и Прописи за његову примену;
- Закон о здравим и безбедним условима рада;
- Закон о здрављу;
- Правилник о условима и одредбама за процену утицаја на животну средину планова и програма;
- Правилник о условима за оцену усклађености планова, програма, пројеката и инвестиционих предлога са предметом и циљевима заштите заштићених подручја.

- Други подзаконски акти који регулишу компоненте и факторе животне средине и здравља људи.

Б. За Републику Србију (<https://www.ekologija.gov.rs/dokumenta>)

- Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину,
- Закон о процени утицаја на животну средину,
 - Правилник о садржини студије за процену утицаја на животну средину,
 - Правилник о садржини захтева о потреби процене утицаја и садржини захтева за утврђивање обима и садржаја о процени утицаја на животну средину,
 - Правилник о раду техничке комисије за оцену студије о процени утицаја на животну средину,
 - Правилник о поступку јавног увида, презентацији и јавној расправи о студији о процени утицаја на животну средину,
- Нацрт закона о изменама и допунама Закона о заштити животне средине,
- Закон о изменама и допунама Закона о интегрисаној контроли загађивања животне средине,
- Закон о управљању отпадом и Нацрт закона о изменама и допунама Закона о управљању отпадом и подзаконски акти, уредбе и прописи, укључујући:
 - Правилник о садржини пројекта заштите и санације животне средине током и после коришћења природног ресурса, поступку и условима давања сагласности на пројекат,
 - Правилник о методологији за израду пројекта санације и ремедијације
- Закон о амбалажи и амбалажном отпаду и Нацрт закона о изменама и допунама Закона о амбалажи и амбалажном отпаду,
- Закон о потврђивању Базелске конвенције о контроли прекограничног кретања опасних отпада и њиховом одлагању,
- Закон о потврђивању Конвенције о прекограничним ефектима индустријских удеса и подзаконски акти,
- Подзаконски акти – уредбе, правилници и прописи из одељка Интегрисане дозволе,
- Закон о биоцидима и подзаконски акти,
- Закон о хемикалијама и пратећи прописи,
- Закони о ратификацији Стокхолмске и Ротердамске конвенције,
- Закон о водама и подзаконски акти, укључујући:
 - Уредбу о граничним вредностима приоритетних и приоритетних хазардних супстанци које загађују површинске воде и роковима за њихово достизање,
 - Уредбу о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање,
- Закон о заштити земљишта и подзаконски акти,
- Закон о заштити од буке у животној средини и подзаконски акти,
- Закон о заштити ваздуха и подзаконски акти,
- Закон о порврђивању Кјото протокола,
- Закон о ратификацији конвенције о прекограничном загађивању ваздуха на великим удаљеностима,

- Закон о ратификацији Монреалског протокола о супстанцама које оштећују озонски омотач,
- Закон о потврђивању Протокола о тешким металима,
- Закон о заштити од нејонизујућих зрачења и подзаконски акти,
- Закон о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда,
- Други подзаконски акти који регулишу компоненте и факторе животне средине и здравља људи.

Као **извори информација**, такође ће се користити и:

- Званична статистика, извештаји и билтени за Републику Бугарску и Републику Србију;
- Национални извештаји о стању и заштити животне средине Републике Бугарске и Републике Србије;
- Стратегије, планови и програми Републике Бугарске и Републике Србије везани за Програм прекограничне сарадње и Територијалну стратегију за интегрисане мере;
- Стратегије, планови и програми на националном (Република Бугарска и Република Србија) и међународном (европском) нивоу, који постављају циљеве заштите животне средине;
- Литература о компонентама и факторима животне средине у Републици Бугарској и Републици Србији (климатски фактори, геологија, хидрологија, пејзаж, вегетација, фауна итд.).

Техничке мањкавости као и недостатак практичног знања у процесу обраде информација, ако до тога дође, ће бити предмет додатне анализе.

За израду овог пројектног задатка коришћена је следећа документација:

- Програм прекограничне сарадње и Територијална стратегија за интегрисане мере;
- Нормативна основа за развој програма за програмски период 2021–2027.;
- Писмо са реф. Бр. ЕЦ- /.....2021 министра животне средине и вода;
- Друга документација достављена од стране Управљачког и Националног тела (планови, програми и стратегије везани за Програм прекограничне сарадње и Територијалну стратегију за интегрисане мере, информације о животној средини на територији Републике Србије).

10. Мере контроле током имплементације ППС и ТСИМ

Пројектни задатак за утврђивање обима и садржаја Извештаја о процени утицаја на животну средину пројекта Програма прекограничне сарадње 2021–2027., суфинансираних у оквиру Инструмента за предприсутну помоћ, између Републике Бугарске и Републике Србије, и Територијалне стратегије за интегрисане мере

Према резултатима и закључцима прогноза о утицају на животну средину и здравље људи као резултат примене ППС и ТСИМ, препоручиће се мере на основу којих ће се пратити и контролисати утицај на животну средину и здравље људи као резултат примене програма и стратегије. Мере ће садржати мерљиве показатеље чија ће вредност утврдити присуство или одсуство значајног утицаја на животну средину и здравље људи у примени ППС и ТСИМ.

11. 11. Закључак процене утицаја на животну средину

. На основу резултата прогноза до којих ће се доћи на основу Извештаја о процени утицаја на животну средину, као и мишљења добијених током процедуре процене утицаја на животну средину, тим стручњака ће донети закључак о могућем значајном утицају Програма прекограничне сарадње и Територијалне стратегије за интегрисане мере на животну средину и здравље људи.

12. Подаци о резултатима спроведених консултација у процесу припреме ППС и ТСИМ и спровођењу процене утицаја.

Извештај о процени утицаја на животну средину ће навести сва мишљења добијена током поступка процене утицаја на животну средину, као и начин на који су она изражена у Извештају о процени утицаја на животну средину и разлоге за то.

13. Нетехнички резиме процене утицаја на животну средину

Као посебан додатак Извештају о процени утицаја на животну средину, биће припремљен нетехнички резиме у којем ће бити представљене сажете информације, али довољне за упознавање опште јавности информације о главним деловима Извештаја о процени утицаја на животну средину, који не садрже техничке термине, а у складу са чланом чл. 3 Правилника о условима и одредбама за процену утицаја на животну средину планова и програма.

14. Прилози Извештају о процени утицаја на животну средину

Осим статутарног нетехничког сажетка, који је засебан додатак, по потреби ће бити достављене копије мишљења добијених као резултат консултација о пројектном задатку у вези са обимом и садржајем Извештаја о процени утицаја на животну средину и других анекса, а у форми анекса процени утицаја.